

Norðurlandi vestra, 14. ágúst 2026

Efni: Drög að þingsályktun um stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku

Stjórn Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra (SSNV) hefur kynnt sér fyrirbyggjandi drög að þingsályktun um stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku.

Stjórn SSNV fagnar framlagningu draga að stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku. Öflugt og áreiðanlegt flutningskerfi er ein af grunnforsendum atvinnuuppbyggingar, orkuskipta og jákvæðrar byggðapróunar um land allt.

Stjórn SSNV tekur undir þau grunnsjónarmið sem fram koma í drögunum um að stuðla beri að jöfnu aðgengi landsmanna að áreiðanlegri raforku og að uppbygging flutningskerfisins skuli efla atvinnulíf og byggð. Til þess að þessi markmið náist þarf forgangsröðun framkvæmda hins vegar að taka raunverulega mið af stöðu einstakra landshluta og þeim áhrifum sem takmörkuð flutnings- og afhendingargeta hefur á samfélög og atvinnulíf.

Norðurland vestra verði forgangssvæði

Í 4. tölulið draganna er gert ráð fyrir að styrking og uppbygging flutningskerfisins miði að aukinni flutningsgetu milli landshluta og auknu afhendingaröryggi og -getu, með sérstakri áherslu á Vestfirði og Norðausturland.

Stjórn SSNV tekur undir að brýnt sé að bæta stöðu raforkumála á þessum svæðum en gerir alvarlega athugasemd við að Norðurland vestra sé ekki jafnframt skilgreint sem forgangssvæði. Landshlutinn hefur um árabil búið við verulegar takmarkanir í flutningskerfi raforku sem hafa hamlað atvinnuuppbyggingu, fjárfestingum, nýsköpun og orkuskiptum.

Í greinargerð með drögunum er vísað til þess að áframhaldandi uppbygging og samtenging landshluta muni bæta stöðu raforkumála á Norðurlandi vestra, sérstaklega í kringum Blönduvirkjun. Stjórn SSNV telur þá umfjöllun ekki fullnægjandi. Fyrirhugaðar framkvæmdir kunna vissulega að bæta stöðuna, en tryggja þarf að sú uppbygging leiði til raunverulegrar aukningar á afhendingargetu og afhendingaröryggi á öllum helstu afhendingarstöðum landshlutans.

Stjórn SSNV leggur því til að Norðurland vestra verði sérstaklega tilgreint í 4. tölulið stefnunnar ásamt Vestfjörðum og Norðausturlandi. Til vara verði forgangsröðun byggð á skýrum og mælanlegum viðmiðum um skerta afhendingargetu, afhendingaröryggi, tapaða fjárfestingarkosti og áhrif á byggðapróun, fremur en að einungis tilteknir landshlutar séu nefndir.

Flutningsgeta er forsenda atvinnuuppbyggingar

Sveitarfélögin á Norðurlandi vestra hafa unnið markvisst að því að laða nýjar fjárfestingar og atvinnustarfsemi inn í landshlutann. Sú vinna hefur ítrekað rekist á takmarkað aðgengi að raforku. Tækifæri hafa þegar runnið landshlutanum úr greipum vegna þess að flutningskerfið hefur ekki getað mætt þörfum nýrrar atvinnustarfsemi.

Staðan skapar ákveðinn vítahring. Ef áætlanir um uppbyggingu flutningskerfis byggjast fyrst og fremst á núverandi notkun og þegar gerðum samningum er hætt á að svæði þar sem lítil afhendingargeta hefur um árabíl komið í veg fyrir fjárfestingar haldi áfram að sitja eftir. Lítil núverandi notkun er ekki endilega merki um litla eftirspurn, heldur getur hún verið bein afleiðing ófullnægjandi innviða.

Við gerð kerfisáætlunar og forgangsroðun framkvæmda þarf því að taka mið af óuppfylltri og fyrirsjáanlegri eftirspurn, fjárfestingartækifærum og stefnumótandi áherslum sveitarfélaga og landshluta. Þar ber meðal annars að horfa til sóknaráætlana landshluta og annarra svæðisbundinna áætlana um atvinnu- og byggðapróun.

Tímasett framkvæmdaáætlun

Stjórn SSNV fagnar fyrirhugaðri uppbyggingu Blöndulínu 3 og Holtavörðuheðarlínu 3. Framkvæmdirnar eru lykilþættir í endurnýjun byggðalínunnar og geta aukið flutningsgetu og afhendingaröryggi á Norðurlandi vestra verulega.

Jafnframt verði tryggt að uppbygging meginflutningskerfisins skili raunverulegri aukningu á afhendingargetu innan landshlutans, meðal annars á þeim svæðum sem hýsa orkuvinnslu og meginflutningsmannvirki, þannig að uppbyggingin skapi raunhæfar forsendur fyrir atvinnuuppbyggingu og verðmætasköpun í nærsamfélögum.

Þá tekur stjórn SSNV undir ábendingar Skagafjarðar um að nauðsynlegt sé að ráðast í endurnýjun Sauðárkrókslínu 1 hið fyrsta og tryggja aukna flutningsgetu til Sauðárkróks og Skagafjarðar. Meginflutningslínur til svæðisins eru fulllestaðar og núverandi staða takmarkar möguleika á frekari uppbyggingu atvinnulífs og samfélags.

Almenn markmið um hraðari uppbyggingu nægja ekki ein og sér. Stjórn SSNV leggur áherslu á að stefnunni fylgi skýr og tímasett framkvæmdaáætlun fyrir þau verkefni sem nauðsynleg eru til að bæta afhendingargetu og afhendingaröryggi á Norðurlandi vestra.

Afhendingaröryggi og markmið til ársins 2045

Í drögunum er stefnt að því að allir afhendingarstaðir í landshlutakerfinu verði árið 2045 komnir með tengingu sem tryggi að rof á stakri einingu valdi ekki afhendingarrofi eða takmörkunum á afhendingu.

Stjórn SSNV telur árið 2045 allt of fjarlægt markmið. Slíkur tímarammi samræmist hvorki brýnni þörf atvinnulífs og samfélaga né markmiðum stjórnvalda um orkuskipti, verðmætasköpun og jákvæða byggðapróun. Hann felur jafnframt í sér hættu á viðvarandi aðstöðumun milli landshluta og að atvinnu- og fjárfestingartækifæri færist til svæða þar sem raforkuinnviðir eru sterkari.

Stjórn SSNV leggur því til að markmiðinu verði flýtt verulega og að skilgreind verði sérstök millimarkmið fyrir þau svæði þar sem afhendingaröryggi og afhendingargeta eru þegar takmarkandi.

Sveigjanlegar lausnir verði viðbót en ekki varanleg staðgengilslausn

Stjórn SSNV tekur undir að staðbundin orkuvinnsla, raforkugeymslur, snjallnet og aðrar sveigjanlegar lausnir geti styrkt afhendingaröryggi og brúað bilið á meðan beðið er eftir stærri framkvæmdum. Slíkar lausnir geta verið sérstaklega mikilvægar í dreifðum byggðum og stutt við nýtingu staðbundinna orkukosta.

Mikilvægt er þó að þessar lausnir verði viðbót við nauðsynlega uppbyggingu flutningskerfisins en ekki notaðar sem rök fyrir því að fresta varanlegum úrbótum á þeim svæðum sem þegar búa við ófullnægjandi innviði.

Samráð, umhverfi og hagsmunir landeigenda

Stjórn SSNV styður að stjórnsýsla vegna uppbyggingar flutningskerfisins verði skilvirk og að dregið verði úr óþarfa töfum. Hraðari málsmeðferð má þó ekki koma niður á gæðum samráðs, umhverfismats eða réttarstöðu sveitarfélaga, íbúa og landeigenda.

Á Norðurlandi vestra liggja fyrir umfangsmiklar framkvæmdir sem munu hafa áhrif á landnotkun, landbúnaðarland, náttúru, landslag og eignarrétt. Raunverulegt og snemmbært samráð við sveitarfélög, landshlutasamtök og landeigendur er forsenda þess að hægt verði að ná sátt um framkvæmdir og tryggja framgang þeirra. Við mat á línuleiðum og útfærslum þarf að gæta meðalhófs og leggja heildstætt mat á umhverfisáhrif, samfélagsleg áhrif, líftímakostnað og áhrif á landbúnað og aðra atvinnustarfsemi.

Lokaorð

Norðurland vestra býr yfir fjölbreyttum tækifærum til aukinnar verðmætasköpunar, meðal annars á sviði matvælaframleiðslu, nýsköpunar, hátækni, gagnavera, orkuskipta og nýtingar staðbundinna orkukosta. Takmörkuð flutnings- og afhendingargeta raforku má ekki halda áfram að standa í vegi fyrir því að þessi tækifæri verði að veruleika.

Stjórn SSNV leggur því höfuðáherslu á:

- að Norðurland vestra verði skilgreint sem forgangssvæði við uppbyggingu flutningskerfis raforku,
- að uppbyggingu Blöndulínu 3 og Holtavörðuheidiarlínu 3 verði hraðað og endurnýjun Sauðárkrókslínu 1 sett í forgang,
- að sett verði fram skýr, mælanleg og tímasett markmið um aukna afhendingargetu og afhendingaröryggi í landshlutanum,
- að markmið um afhendingaröryggi í landshlutakerfinu verði flýtt verulega frá árinu 2045,
- að við forgangsörðun verði tekið mið af óuppfylltri eftirspurn, fjárfestingartækifærum og byggðaáhrifum en ekki aðeins núverandi raforkunotkun,
- og að sveigjanlegar og staðbundnar lausnir verði nýttar sem viðbót við, en ekki í stað, nauðsynlegrar varanlegrar uppbyggingar flutningskerfisins.

Með þessum breytingum getur stefnan orðið raunhæft verkfæri til að tryggja jafnræði landshluta, styrkja samkeppnishæfni Norðurlands vestra og skapa forsendur fyrir atvinnuuppbyggingu, orkuskipti og jákvæða byggðapróun.

F. h. stjórnar Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra

Sveinbjörg Rut Pétursdóttir

Sveinbjörg Rut Pétursdóttir,
Framkvæmdastjóri